МАКЕДОНСКИ ЦЕНТАР ЗА МЕЃУНАРОДНА СОРАБОТКА
МЦМС
IDSCS Институт за демократија Социетас цивилис - Скопје
МАКЕДОНСКИ ИНСТИТУТ ЗА МЕДИУМИ

ИЗБОРНИ НЕРЕГУЛАРНОСТИ

Издавачи
Македонски центар за меѓународна соработка (МЦМС)
Институт за демократија Социетас цивилис – Скопје (ИДСЦС)
Македонски институт за медиуми (МИМ)

За издавачите
Сашо Клековски, прв извршен директор на МЦМС
Александар Кржаловски, извршен директор на МЦМС
Владимир Мисев, претседател на ИДСЦС
Билјана Петковска, извршен директор на МИМ

Автор
Сашо Клековски

Лектура
Даниел Медароски

Подготовка
Даниела Стојанова, МЦМС

ISBN 978-608-4617-23-5

Мислењата што се изразени овде му припаѓаат на авторот и не ги одразуваат ставовите на издавачите или донаторите на овој извештај.

МЦМС, ИДСЦС, МИМ
Сите права се задржани, репродуцирањето, копирањето, трансмисијата или преводот на кој било дел од оваа публикација може да се изврши единствено под следните услови: со претходна дозвола на издавачите, заради цитирање во анализа на книгата и под услови изложени во продолжение.
Авторското право на оваа публикација е заштитено, но публикацијата може да се репродуцира на кој било начин и без наплата за едукативни намени. За копирањето во други услови, за употреба во други публикации или пак за превод или адаптација, треба да се обезбеди претходна дозвола од издавачите.

СОДРЖИНА

Вовед 3

Очекувања за фер и демократски избори 4

Какви изборни нерегуларности се можни и од кого 5

Причини за изборни нерегуларности 7

Заклучоци 7

ВОВЕД

Македонскиот центар за меѓународна соработка (МЦМС), Институтот за демократија Социетас цивилис - Скопје (ИДСЦС) и Македонскиот институт за медиуми (МИМ) во април 2011 г. започнаа повеќе заеднички активности за вонредните парламентарни избори, кои вклучуваат истражувања, набљудување на изборните програми и кампањи, на медиумите, на изборната администрација и на денот на гласањето.

Дел од активностите се и испитувањата на јавното мислење за прашања поврзани со изборите, како карактеристиките на кандидатот за пратеник, можните изборни нерегуларности и сл. Во овој извештај се презентирани мислењата на граѓаните за тоа како ќе се одвиваат вонредните парламентарни избори, дали очекуваат нерегуларности и какви нерегуларности се можни.

Испитувањето на јавното мислење е направено преку телефонска анкета од страна на ИДСЦС од 13 до 15 мај 2011 г. на репрезентативен примерок од 1.107 испитаници со +/- 3 % грешка. Популациската рамка на примерокот беше население постаро од 18 години, а критериумите за репрезентативност беа: пол, етничка припадност, возраст, место на живеење и региони. Од 1.107 испитаници, 49,7 % беа жени, а 50,3 % мажи, во однос на етничката застапеност 70,9 % од испитаниците беа Македонци, а 23,7 % Албанци, додека другите етнички групи беа застапени со 5,4 %. Во однос на местото на живеење, руралната популација беше застапена со 28,9 %, додека градската со 71,1 % (градот Скопје со 23 %).

Резултатите се прикажани во графикони на ниво на целиот примерок. Покрај графиконите, податоците се прикажани и во бројки. Во извештајот незначително малцинство се употребува за одговори помалку од 10 % од примерокот, мало малцинство за 11 % до 30 %, малцинство за 30 % до 50 %, мнозинство за 51 % до 70 % и големо мнозинство за повеќе од 70 %.

Социо-демографските анализи за помалобројните социо-демографски групи поради нивното мало учество во националниот примерок не се коментирани во овој извештај. Во извештајот во одредени табели и графикони не се прикажани резултатите за „не знам“ и „без одговор“, поради што збирот на сите одговори не е 100 %. Тоа е направено за потребите за поедноставно прикажување на резултатите.

ОЧЕКУВАЊА ЗА ФЕР И ДЕМОКРАТСКИ ИЗБОРИ

Граѓаните се анкетирани за нивните очекувања за текот на изборите, односно за нивните очекувања за фер и демократски избори.

Графикон 1. Очекувањата на граѓаните за фер и демократски избори

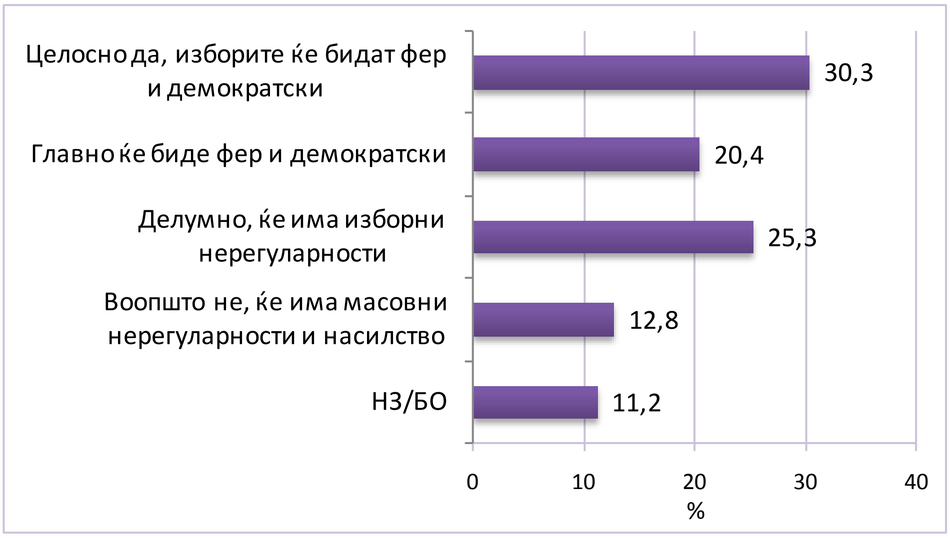

Мнозинството од граѓани (50,8 %) очекуваат фер и демократски избори, а 38 % мислат дека ќе има изборни нерегуларности. Мало малцинство (12,8 %) или еден од десет граѓани стравува дека ќе има масовни нерегуларности и насилство на изборите.

Графикон 1а. Очекувањата на граѓаните за фер и демократски избор – поедноставен приказ

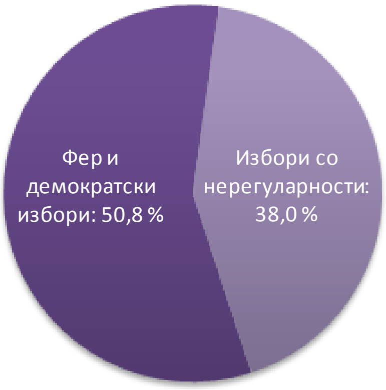

Највозрасните граѓани над 65 г. најмногу стравуваат од масовни нерегуларности и насилство на изборите (17,3 %). Етничките Албанци (14,4 %) малку повеќе стравуваат од масовни нерегуларности и насилство на изборите од етничките Македонци (11,5 %), но и секој петти (18,2 %) нема одговор на ова прашање.

Граѓаните од изборните единици 4, 6 и 3 имаат највисоки очекувања дека изборите ќе бидат фер и демократски. Граѓаните од изборната единица 2 имаат најниски очекувања за фер и демократски избори (36 %) и наедно имаат најмногу стравувања дека изборите воопшто нема да бидат фер и демократски (18,8 %) и најчесто не одговориле на оваа прашање.

Табела 1. Очекувањата за фер и демократски избори по изборна единица

Изборна единица / Став	ИЕ 1	ИЕ 2	ИЕ 3	ИЕ 4	ИЕ 5	ИЕ 6	Вкупно
Фер и демократски избори	48,1 %	36,0 %	55,0 %	58,1 %	50,5 %	57,0 %	50,8 %
Делумно фер	32,8 %	25,8 %	32,3 %	17,3 %	28,3 %	14,7 %	25,3 %
Масовни нерегуларности и насилство на изборите	11,5 %	18,8 %	12,2 %	11,0 %	11,1 %	11,9 %	12,8 %
Без одговор	7,7 %	19,4 %	0,5 %	13,6 %	10,0 %	16,4 %	11,2 %

КАКВИ ИЗБОРНИ НЕРЕГУЛАРНОСТИ СЕ МОЖНИ И ОД КОГО

Граѓаните сметаат дека најчести нерегуларности би можеле да бидат сите наведени форми (25,4 %) и поткупување на гласачите, а најмалку мислат дека ќе има заплашување на денот на изборите (3,0 %).

Графикон 2. Што мислите дека би се случило како нерегуларност на изборите?

Етничките Македонци мислат дека би можел да се случи поткуп на гласачи (15,4 %), а најмалку би можеле да се случат семејно гласање (3,3 %) и заплашување на денот на изборите (3,7 %).

Табела 2. Нерегуларности на изборите по етничка припадност

Етничка припадност / Нерегуларност	**Етнички Македонци**	**Етнички Албанци**	**Вкупно**
Поткуп на гласачи	15,4 %	10,3 %	14,0 %
Принудување за гласање за одредена пратија	5,9 %	1,5 %	4,7 %
Семејно гласање	3,3 %	9,5 %	4,8 %
Полнење кутии	3,8 %	19,0 %	7,9 %
Насилни инциденти	6,0 %	3,0 %	5,4 %
Заплашување на денот на изборите	3,7 %	0,0 %	3,0 %
Сите погоре	28,7 %	15,6 %	25,3 %

Етничките Албанци сметаат дека би можело да се случи полнење на кутиите (19,0 %), а најмалку би можело да се случи заплашување на денот на изборите.

Табела 3. Очекувани изборни нерегуларности по изборна единица

Изборна единица / Нерегуларност	**ИЕ 1**	**ИЕ 2**	**ИЕ 3**	**ИЕ 4**	**ИЕ 5**	**ИЕ 6**	**Вкупно**
Поткуп на гласачи	10,9 %	7,0 %	21,1 %	18,2 %	12,8 %	13,5 %	14,0 %
Принудување за гласање за одредена пратија	4,4 %	2,2 %	9,5 %	3,6 %	6,7 %	1,7 %	4,7 %
Семејно гласање	3,8 %	1,1 %	1,1 %	2,1 %	8,3 %	13,5 %	4,8 %
Полнење кутии	4,4 %	14,5 %	2,6 %	2,6 %	5,6 %	18,0 %	7,9 %
Насилни инциденти	8,7 %	8,6 %	3,2 %	6,8 %	5,0 %	0,0 %	5,4 %
Заплашување на денот на изборите	2,2 %	0,5 %	1,6 %	5,2 %	8,3 %	0,0 %	3,0 %
Сите погоре	20,8 %	18,3 %	21,6 %	14,6 %	23,3 %	19,7 %	19,7 %

Полнење кутии би можело да се случи најмногу во ИЕ 6 (18,0 %), а насилни инциденти во ИЕ 1 и 2.

Изборните нерегуларности би биле предизвикани од партиите (севкупно 50,2 %, од партиите воопшто 21,2 %, од партиите на власт 15,3 % и во опозиција 13,7 %); од граѓаните (9,3 %), од локални насилници (7,4 %) и на крајот поради неспособноста на изборните органи (1,1 %).

Графикон 3. Од кого се плашите дека би произлегле изборни нерегуларности?

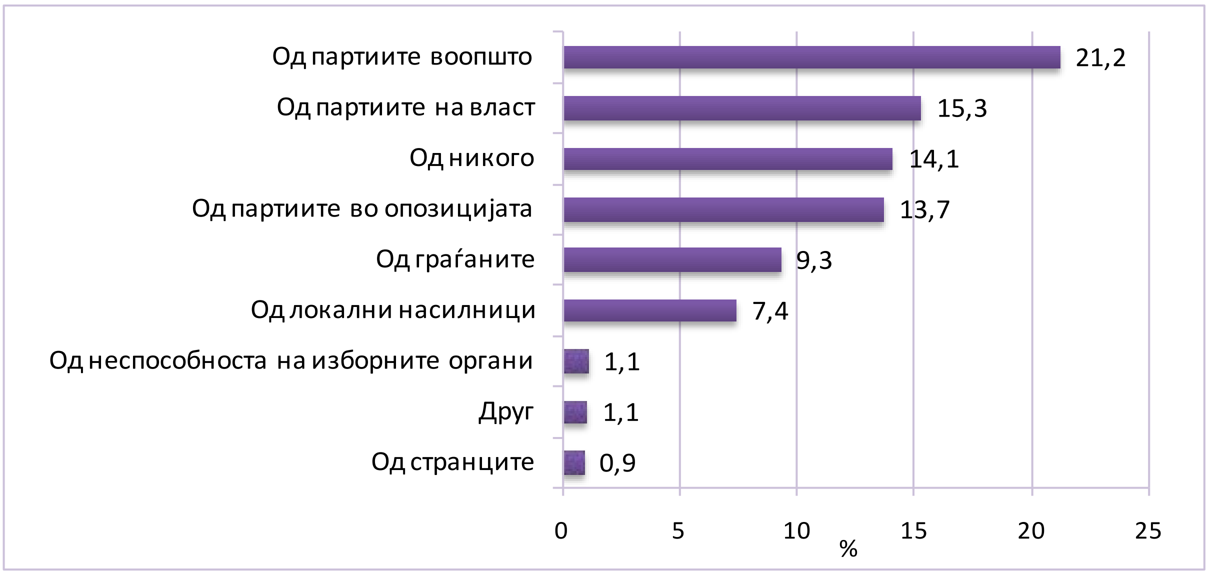

Етничките Македонци најчесто мислат дека партиите воопшто ќе бидат причинители на нерегуларностите (23,8 %), а најмалку самите граѓани.

Табела 4. Причинители на нерегуларности на изборите по етничка припадност

Етничка припадност / Очекуван причинител	Етнички Македонци	Етнички Албанци	Вкупно
Партиите воопшто	23,8 %	13,6 %	21,2 %
Партиите на власт	13,1 %	21,6 %	15,2 %
Партиите во опозиција	15,6 %	8,0 %	13,7 %
Локални насилници	9,4 %	0,8 %	7,4 %
Граѓаните	7,3 %	15,9 %	9,4 %

Најчесто како причинители на нерегуларности на изборите ги гледаат партиите воопшто во ИЕ 2 (28,5 %), партиите на власт во ИЕ 6 (20,8 %), партите во опозиција во ИЕ 5 (18,2 %), локални насилници во ИЕ 1 (10,8 %) и граѓаните во ИЕ 6 (19,7 %).

Табела 5. Причинители на нерегуларности на изборите по изборна единица

Изборна единица / Очекуван причинител	ИЕ 1	ИЕ 2	ИЕ 3	ИЕ 4	ИЕ 5	ИЕ 6	Вкупно
Партиите воопшто	18,3 %	28,5 %	28,0 %	23,4 %	20,4	6,7	21,2
Партиите на власт	19,9 %	14,5 %	11,6 %	11,5 %	13,8	20,8	15,2
Партиите во опозиција	11,8 %	8,1 %	15,9 %	16,1 %	18,2	12,4	13,7
Локални насилници	10,8 %	2,7 %	10,6 %	9,4	9,9	1,1	7,4
Граѓаните	6,5 %	6,5 %	8,5 %	8,9	6,6	19,7	9,4

ПРИЧИНИ ЗА ИЗБОРНИ НЕРЕГУЛАРНОСТИ

Како најчеста причина за изборните нерегуларности граѓаните ја гледаат незрелоста и недемократичноста на партиите (29,5 %), а најретко во партизацијата на изборните органи (10,9 %) и етничката припадност (10,9 %).

Графикон 4. Причини за изборни нерегуларности

Дека нерегуларности постојат само кај одредени етнички заедници, мислат 14,1 % од етничките Македонци и 1,8 % од етничките Албанци.

ЗАКЛУЧОЦИ

Мнозинство од граѓаните (50,8 %) очекуваат фер и демократски избори, а еден од десет граѓани стравува дека ќе има масовни нерегуларности

Мнозинството од граѓаните (50,8 %) очекуваат фер и демократски избори, а 38 % мислат дека ќе има изборни нерегуларности. Незначително малцинство (12,8 %) или еден од десет граѓани стравува дека ќе има масовни нерегуларности и насилство на изборите.

Етничките Албанци (14,4 %) малку повеќе стравуваат од масовни нерегуларности и насилство на изборите од етничките Македонци (11,5 %).

Граѓаните од изборните единици 4, 6 и 3 имаат највисоки очекување дека изборите ќе бидат фер и демократски. Граѓаните од изборната единица 2 имаат најниски очекувања за фер и демократски избори (36 %) и наедно имаат најмногу стравувања дека изборите воопшто нема да бидат фер и демократски (18,8 %) и најчесто не одговориле на ова прашање.

Најчесто поткуп на гласачите, најретко заплашување на денот на изборите

Граѓаните сметаат дека најчести нерегуларности би можеле да бидат сите наведени форми (25,4 %) и поткупување на гласачите (14 %), а најмалку мислат дека ќе има заплашување на денот на изборите (3,0 %)

Етничките Македонци мислат дека би можело да се случи поткуп на гласачи (15,4 %), а етничките Албанци сметаат дека би можело да се случи полнење на кутиите (19,0 %). Полнење кутии би можело да се случи најмногу во ИЕ 6 (18 %), а насилни инциденти во ИЕ 1 и 2.

Најчести причинители на нерегуларностите се партиите, најретко неспособноста на изборните органи

Изборните нерегуларности би биле предизвикани од партиите (севкупно 50,2 %, партиите воопшто 21,2%, партиите на власт 15,3% и во опозиција 13,7%); од граѓаните (9,3 %), од локални насилници (7,4 %) и на крајот поради неспособноста на изборните органи (1,1 %).

Најчесто како причинители на нерегуларности на изборите ги гледаат партиите воопшто во ИЕ 2 (28,5 %), партиите на власт во ИЕ 6 (20,8 %), партите во опозиција во ИЕ 5 (18,2 %), локални насилници во ИЕ 1 (10,8 %) и граѓаните во ИЕ 6 (19,7 %).

Незрелоста и недемократичноста на партиите причина за нерегуларностите

Како најчеста причина за изборните нерегуларности граѓаните ја гледаат незрелоста и недемократичноста на партиите (29,5 %), а најретко партизацијата на изборните органи (10,9 %) и етничката припадност (10,9 %).

Дека нерегуларности постојат само кај одредени етнички заедници, мислат 14,1 % од етничките Македонци и 1,8 % од етничките Албанци.